

Śp. ks. dr Aleksander Gołda CSMA (25.03.1929-2.01.2025)

Ks. Stanisław Longosz – KUL, Lublin

Na początku 2025 roku odszedł do Pana w wieku 96 lat, zasłużony również dla patrystyki w Polsce, skromny michalita, ks. Aleksander Gołda. Urodził się w ubogiej chłopskiej rodzinie 25 marca 1929 roku w Lutczy (pow. Strzyżów) na Podkarpaciu. Po ukończeniu siódmego roku życia zaczął uczęszczać do nieodległej szkoły podstawowej w Domaradzu, ale wybuch II wojny światowej przerwał jej kontynuowanie. Naukę podjął ponownie pod koniec 1940 roku, by ukończyć szkołę w 1945 roku, zdając równocześnie egzamin do ówczesnej II klasy szkoły gimnazjalnej. Jej jednak nie mógł kontynuować ze względu na wojnę. Przerabiał prywatnie materiał gimnazjalno-licealny pod kierunkiem profesorów tak, że w czerwcu 1946 roku mógł zdać małą maturę. W sierpniu 1946 roku wstąpił do Zgromadzenia Księżych Michalitów i ich Niższego Seminarium Duchownego w Pawlikowicach k. Wieliczki, gdzie równocześnie, obok nauki licealnej, podczas której opanował dobrze znajomość języka francuskiego i łaciny, musiał pracować fizycznie przez 3 lata w Wychowawczym Zakładzie Młynarskim, zdobywając w 1949 roku dyplom czeladnika młynarskiego, a później, w 1952 roku, zdał maturę eksternistyczną w V Liceum im. Jana Kochanowskiego w Krakowie. Po maturze i zdanym egzaminie wstępnym w 1953 roku rozpoczął studia na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, a gdy ten przez władze komunistyczne został zamknięty, przeniósł się w 1954 roku do Instytutu Teologiczno-Filozoficznego OO. Dominikanów (Studium Generale), który ukończył w 1957 roku.

Po studiach filozoficzno-teologicznych najpierw do 1964 roku pracował w Zakładzie Wychowawczym Księżych Michalitów w Strudze jako wychowawca oraz w ich archiwum zakonnym, a następnie po 8 latach, 24 lutego 1965 roku przyjął święcenia prezbiteratu w Krakowie, po których podjął

pracę jako katecheta przy zakonnej parafii św. Michała Archanioła w Pawlikowicach. W drugiej połowie tegoż 1965 roku skierowany został przez swe władze zakonne jako neoprezbiter na studia filologii klasycznej na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL w Lublinie, które po 5 latach ukończył z wyróżnieniem w 1970 roku, uzyskując stopień naukowy magistra w zakresie filologii klasycznej, na podstawie pracy napisanej przy II Katedrze Łacińskiej pod kierunkiem p. prof. Leokadii Małunowicz pt. *Znaczenie wyrazów „fides” i „fidelis” u Hilarego z Poitiers* (oceniona jako bardzo dobra). Tuż po tym wydarzeniu promotor prof. Małunowicz zwróciła się do ks. Rektora i Dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych KUL oraz do przełożonych Zgromadzenia Księży Michalitów z prośbą o zgodę na zatrudnienie ks. mgr. Aleksandra Gołdy w charakterze asystenta stażysty przy II Katedrze Filologii Klasycznej KUL od 1 października 1970 roku, by pracując nad doktoratem, poświęcił się dalszym badaniom nad łaciną św. Hilarego z Poitiers. Po wyrażeniu potrójnej zgody (ks. Rektora, Dziekana Nauk Humanistycznych KUL i Przełożonego Generalnego Księży Michalitów w Miejscu Piastowym) ks. mgr A. Gołda został przyjęty od dnia 1 października 1970 roku na asystenckie studia przygotowawcze KUL z myślą o doktoracie.

W międzyczasie, gdy pojawiła się możliwość pracy i dalszych studiów w Paryżu, gdzie Zgromadzenie nie posiadało wówczas nikogo ze swych współbraci, władze zakonne zrezygnowały z możliwości zatrudnienia ks. Gołdy na KUL-u, a wybrały Paryż, tym bardziej, że posiadał on już dobrą znajomość języka francuskiego, powierzając mu w czasie załatwiania formalności wyjazdowych obowiązki prefekta domu w Miejscu Piastowym. Po wyjeździe do Paryża pod sam koniec 1971 roku i zamieszkaniu w Polskim Wyższym Seminarium Duchownym przy ul. Irlandais, podjął wieloletnią (1972-1988) pracę nauczyciela języka łacińskiego kleryków, świadcząc przy tym drobne usługi tłumaczeniowe dla różnych lokalnych, zwłaszcza polskich, paryskich wydawnictw. Wtedy to również po jakimś czasie podjął i kontynuował przez 15 lat (1979-1996) duszpasterską pracę nad Polakami w kaplicy pod Bazyliką Saint Denis oraz kapelana siostr szarytek w podparyskim Chatillon (1980-2001), a potem kapelana szpitala w Jouras Pontchartrain (2001-2010). Nie zaniedbywał jednak całkowicie w tym czasie także swych zainteresowań naukowych. Po nawiązaniu kontaktu z Międzywydziałowym Zakładem Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL w 1988 roku, przełożył najpierw z greki na język polski po raz pierwszy w całości *Tomus ad Antiochenos* św. Atanazego Aleksandryjskiego (296-373), publikując jego przekład w „Vox Patrum”, a 5 lat później, również za sugestią tej instytucji, podjął się przekładu z łaciny traktatu *De schismate donatistarum* Optata z Milewy (druga połowa IV wieku), którego cztery pierwsze tłumaczone księgi ze wstępami opracowywanymi

przez Zakład publikowane były kolejno w latach 2003-2007 najpierw w „Vox Patrum”, a później z pozostałymi w całości w serii patrystycznej Źródła Myśli Teologicznej (t. 56, w 2011 roku w Krakowie). Przełożył on również jeszcze cztery inne świąteczne kazania (*sermones*), dotąd nieopublikowane, a przypisywane Optatowi (CPL 246-249). Oprócz powyższych, pod koniec swego pobytu we Francji zajął się także polską hagiografią, opracowując i publikując po francusku najpierw w 1997 roku żywot założyciela swego zgromadzenia, ks. Bronisława Markiewicza pt. *Les chemins vers la lumière*, a później, w 2003 roku, żywot Marii Winowskiej pt. *Maria Winowska. Aux sources de l'hagiographie du XX siècle*, którą osobiście znał i wspomagał, przynosząc jej książki i pewne zakupy, a gdy była chora, także Komunię Świętą. Za nią to prawdopodobnie dostał naukowy stopień doktora filozofii od Uniwersytetu Polskiego dla Cudzoziemców w Londynie (*Université Polonaise à l'Étranger de Londres. Faculté des Lettres*), choć nie zdołałem rozwikłać okoliczności tego wydarzenia.

Po 41 latach pobytu we Francji, w 2012 roku schorowany i zmęczony ks. Aleksander powrócił na stałe do Polski, zamieszkując najpierw w domu zakonnym Wyższego Seminarium Duchownego Księży Michalitów w Krakowie, a później, gdy stan jego zdrowia się pogorszył i wymagał już stałej opieki – w zakładzie leczniczym sióstr służebniczek w Krakowie, gdzie 2 stycznia 2025 roku odszedł do Pana. Jego pogrzeb odbył się 8 stycznia w zakonnym kościele św. Michała Archaniola w Pawlikowicach, gdzie też został pochowany na cmentarzu parafialnym. Dziękujemy ci, księżo Aleksandrze, za przybliżenie kulturze polskiej zarówno kolejnego nieznanego łacińskiego wycinka wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa, jak i dwóch wybitnych świadków polskiego chrześcijaństwa kulturze francuskiej.

Publikacje

Z badań semantycznych nad łaciną chrześcijańską: fides i fidelis u św. Optata z Milewy, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 19/4 (1972) s. 172-180.

Atanazy Aleksandryjski, *List do Antiocheńczyków* (= *Tomus ad Antiochenos*), tł. A. Gołda, „Vox Patrum” 15 (1988) s. 1030-1038.

Optat z Milewy, *Traktat przeciw donatystom*, tł. A. Gołda, ks. I, „Vox Patrum” 44-45 (2003) s. 442-459; ks. II, „Vox Patrum” 46-47 (2004) s. 587-603; ks. III, „Vox Patrum” 48 (2005) s. 319-342; ks. IV, „Vox Patrum” 50-51 (2007) s. 555-564; w całości: *Traktat przeciw donatystom*, tł. i kom. A. Gołda, ŹMT 56, Kraków 2011.

Les chemins vers la lumière: père Bronislav Markiewicz: prêtre et éducateur des enfants, les plus pauvres, Paris 1999, ss. 121.

Maria Winowska. Aux sources de l'hagiographie du XXème siècle, Marki – Struga 2003, Université Polonaise à l'Étranger de Londres. Faculté des Lettres (biografia oparta na licznych zebranych źródłach + bibliografia M. Winowskiej).